

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joan. Henrici Meibomii De Cervisiis potibusque &
ebriaminibus extra vinum aliis Commentarijs**

Meibom, Johann Heinrich

Helmeftadii, 1668

Caput Vicesimum Tertium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10160

CAPUT VICESIMUM TERTIUM.

SUMMARIÆ.

1. Ebrietas in herbis, rebusq; aliis quaesita. 2. Ad eas digressio. 3. Nepenthes Helena. 4. buglossum. 5. ambra cinerea. 6. cannabis semen. 7. Heiranluc, pulvis Turcarum ex cannabi. 8. helenium. 9. systicetaris. 10. strychnon. 11. Duncani regis Scotiae dolus in hostem. 12. gelotophyllis. 13. bryonia. 14. lolium. 15. de eo Camerarii exemplum. 16. Faufel. 17. datura. 18. dutroa. 19. bangué. 20. coca. 21. opii apud Turcas usus.

Recensuimus fere omnium potuum genera, quorum quidem memoria apud scriptores exstat, siue siti post aquam sedandæ, aut gulæ irritandæ, ac ebrietatis eo promptius inducendæ, in vini defectu eas invenerit luxuria hominum. Nunc de nostratum ex frumento potuum confectioe ac qualitatibus quædam dicenda nobis restant. Ante vero, quam id aggrediamur, non ingratum lectori futurum spero, si quædam de earum gentium consuetudine præmittamus, quæ vel in medicamentis, aut herbis, siue commanducatis, siue in potu aut cibo assumptis, aut etiam in fumo mentis exhilarationem, ac quasi ebrietatis speciem, aut potius dementiæ, querere non distulerunt. In rerum earum censum loco principe non inepte referas medicamentum Helenæ illud, *nepenthes nobile*, oblivionem tristitiæ veniamq; afferens, ut vocat Plinius lib. x x v. cap. 11. De eius viribus multa καθ' υπερβολήν jactat Homerus Odyss. δ. his versibus:

Λύγν' ἄρ' εἰς οἶνον βάλε Φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον,
 Νηπενθές γ' ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων.
 Ὅς γὰρ κατὰ βρώξειεν, ἔπην κρατῆρι μιγάη,
 οὐκ ἂν ἐφημέριθ' γε βάλαι κ' δάκρυ παρεῖν,

οὐδ'.

Ὀὐδ' εἰ οἱ καὶ τετραίν μίτηρ τε πατὴρ τε,
οὐδ' εἰ οἱ παρ' ὀρίθεν ἀδελφεὸν, ἢ φίλον υἱόν,
Χαλκῶ δ' ἠόωεν, ὅδ' ἰφθαλμοῖσιν ἰρῶσθ.

Quos Latine sic vertas:

*Nepenthes ἄ, statim iniecit medicamen laccho,
Ira cunctorum ἄ, malorum obliviam ducens.
Hoc si quis mixtum cyatho praesumpserit, ille
Luce ista nunquam lacrymas effundet obortas,
Non si vel fato genitor decedat uter ἄ,
Nec fratrem natum ἄ, rigentis cuspide ferri
Ante oculos si transadigat truculentior hostis.*

Et quanquam, quid nepenthes illud fuerit, ignoretur, Di-
odoros Siculus tamen lib. 1. cap. xc vii. refert etiamnum
suo tempore mulieres Diospolitanas in Ægypto efficaci il-
lo remedio uti consuevisse, atque apud ipsas solas iræ tristitiae
remedium potuisse inveniri. Galenus radicem ait
fuisse *ænopia* herbæ, lib. quod animi mores seq. temper.
corp. cap. III. Referre huc etiam possis *buglossum* Diosco- 4
ridis, quod in vinum injectum ait animi voluptates augere,
lib. IV. cap. cxxiii. De *ambra cineritia* auctor est Simeon 5
Sethi lib. de Aliment. facult. lit. A. 13. si quis eam odoretur
in convivio, velut ebrium fieri: sin vino injiciat, maxime
inebriari. In eundem usum potentius est *cannabis semen*, 6
de quo Galenus lib. 1. de aliment. facult. *Sunt qui eo cum
aliis tragematibus vescuntur, multum autem calefacit, ideo ἄ,
sumptum largius ferit caput, vaporem sursum ad ipsum mi-
tens, calidum simul & medicamentosum.* Ex cannabis hoc 7
semine Turcis in usu esse pulverem, quem *beiran luc* vo-
cent, cujus circiter cochlear unum in vino sumentes, con-
tinuo rideant & gesticulentur, ingentemque spectatoribus
risum moveant, testis est Jo. Wierus lib. III. de præstig.
Dæm. cap. x. Etiam *folia cannabis*, in farinam versa, quod

caput feriant, potum suaviter inebriantem efficere, notat
 8 Hier. Cardanus lib. iix. de Subtilit. Pertinet huc herba, *he-*
lenium dicta, de qua audiemus Plinium lib. xxi. cap. xxi.
Attribuunt etiam, inquit, hilaritatis effectum eidem potu
in vino, cumq̄, quem habuerit nepenthes illud predicatum
ab Homero, quo tristitia omnis aboleatur. Pertinet herba
 9 *syssitietaris*, à convictu in Persia nominata, quoniam hilar
 10 rentur illâ, ut idem habet Plinius lib. xxiv. cap. xvii. Est
 in eodem censu *strychnon*, sive *mancum*, sive *halicatabum*,
 quæ interdum confundunt auctores. De eo Theophrastus
 lib. ix. Hist. plant. cap. xii ait drachmæ pondere potum ef-
 ficere, ἄστει πειζέω τινά, καὶ δουεῖν αὐτῷ καὶ δίδισον, ut *lasci-*
viat qui sumpsit, & sibi ipsi bellissimus videatur. Plinius lib.
 adducto cap. xxxi. ex eo *lusum gignit*, speciesq̄ *vanas imagi-*
nesq̄ conspicuas obversari affirmat. Dioscorides lib. iv. cap.
 lxxii. ait eadem herba pota *φαντασίας ἀπὸ τῆς οὐκ ἀνοθεῖς,*
non illepidas rerum species & imagines vanas animo represen-
 11 *tari.* Et norat hanc plantæ vim Duncanus ille Scotus, cui
 postea regnum obtigit. Hic enim, ut refert Georg. Bucha-
 nanus Hist. Scot. lib. vii. quum Sueno Norvegiæ rex Scoti-
 tiæ urbem Bertham obsideret, de urbis deditioe simultan-
 ter cum Sueone agens, magnam interim panis vim & vi-
 12 ni, herbæ solani lomniferi succo infectam, sub specie ami-
 citiæ in castra obsidentium submitit, militesque deinde so-
 mno vinoque gravatos ad internecionem delevit. *Gelato-*
phyllide, herba in Baëtris & circa Borysthenem nascente,
 pota cum myrrha & vino, varias obversari species, riden-
 dique finem non fieri, nisi potis nucleis pineæ nucis & mel-
 le in vino palmeo, auctor est Plinius lib. xxiv. cap. xviii.
 13 Auctor Kyranidum de *vite alba*, seu *bryonia* refert, eam
 hominibus delectationem adferre, ac gaudium & exultan-
 14 tionem, præsertim succum ex ea bibitum. Panis quoque
 qui

qui *lolij* multum admisit, inebriat, maximeque caput afficit, adeo ut qui ejus plurimum ederint, somno quodam gravi opprimantur, & vertiginosi fiant, testante id Matthiolo Comm. in Diosc. lib. II. cap. xciii. Exemplum Jctus 15
clarissimus, Phil. Camerarius (quem anno ætatis Lxxx. animo & corpore sanum adhuc vegetumque, in Italiam ituri, Noribergæ salutavimus) adducit Horar. subcis. lib. I. cap. xciii. de villico suo. Hic ignarus rei, ex lolio panem conficiens, se cum tota familia ex ejus esu in talem temulentiam & veluti amentiam coniecit, qualem in vita ante non senserat, quæ tamen in somno rursus discussa fuit, relicta saltem per dies aliquot capitis gravedine. Serapio junior Simplic. medic. cap. cLxxiii. ex mente Rhasis de croco scribit, quod *crocus inebriat ebrietate forti, & quando ponitur in vino, latificat adeo, donec faciat insaniam in excellenti letitia.* Gargas ab Horto Hist. arom. lib. I. cap. xxv. 16
refert Indos *faufel* arboris fructum immaturum, qui nucis moschatae formam obtineat, ac vim stupefaciendi habeat & inebriandi, commanducare, eoque comesto velut inebriatos, dolorum cruciatus non sentire. Meminit idem 17
Gargas Hist. plant. Novi orb. lib. II. cap. xxiv. floris & seminis herbæ, quam *daturam* vocat, colorem roris marini æmulantis. Eum ait potui ciboque injectum & assumptum homines mente quodammodo alienare & in risum solvere, atque amentes veluti & ebrios facere. Henricus Sal 18
muthus Comm. in Nova reperta Pancirolli lib. I. tit. I. eam appellat Dutroam, & ex floribus ait bulbi quandam speciem oriri, in quo nucleis sint, melonum semini similes, qui cibo potionisque permixti, utentis cerebrum pervadunt, ac stultitiam quandam cum risu continuo, absque alio sensu, aut ulla rerum notitia excitent, tandemque somnum inducant. Addit, ex Christophori à Costa libro Aromat. cap.

cap. de Datura, Indorum Lusitanorumque uxores nucleos
eos subinde ignaris maritis exhibere, ac deinde ipsis inspe-
ctantibus ac ridentibus secure adulteris sui copiam facere:
ex somno vero excitatos nullius rei meminisse, sed sopore
tantum levi se correptos fuisse, sibi imaginari. *Semen du-*
19 *trii* vocat Joan. Albertus Mandelslovius in Epist. de Itine-
re suo ad Adamum Olearium. Sed & de alia scribit planta
Garcias loco adducto cap. xxv. *bangue* dicta, cannabi non
ablimili, cujus folia, & interdum semen, Indi contendant,
succumque exprimant, cui interdum de fructu faufel vi-
renti, aut nuce moschata, aut maci, aut caryophyllis, aut
camphora, aut ambra, aut moscho, etiam opio aliquid ad-
dant, eoque assumpto quasi ebrii omni sollicitudine liber-
rentur, tenue quiddam ridentes, & in ecstasin quasi abre-
pti. Subjungit, imperatoribus exercitus & militibus hoc
primùm excogitatum ut eo comesto velut ebrii ferrentur in
pericula, omni sollicitudine & timore soluti. Repetit hæc
de *bangue* ex Garcia Nic. Monardes lib. III. cap. de tabaco.
De ea etiam vide Christoph. à Costa, lib. de arom. cap. de
20 *bangue*. Auctor etiam est idem Monardus cap. de Coca,
Indos herbam *cocam*, foliis & fructu myrtum æmulantem,
admixtis tabaci foliorum pauxillo mandere, eaque ratio-
ne extra se ferri ebriorum instar, magnamque inde volu-
21 ptatem capere. Turcis præter pulverem superius dictum
in usu quotidiano esse *opium*, quod corrupte *aphion* vocent
& *maslach*, refert Petrus Bellonius Observat. lib. III. cap.
xv. idque ipsis innoxium esse scribit, cerebrum tantum
nonnihil perturbare, temulentos vero ipsos apparere, &
animosiores fieri, nec belli proinde pericula formidare, in
somnia vero delapsos somnia experiri turbulentiora. Ad-
dit vulgare apud ipsos esse, ut convitii loco sibi invicem o-
pii usum obijciant mutuo, *Tu opium bibisti*: eum in mo-
dum

dum quo apud alias gentes alter alteri temulentiam impro-
perat. Repetit hæc Jo. Wierus lib. III. de Præstig. Dam.
cap. x.

CAPUT VICESIMUM QVARTUM.

SUMMARIA.

1. *Ebrietas ex fumo quasita.* 2. *à Scythis.* 3. *Massa-
getu.* 4. *Thracibus.* 5. *cohobba, fumo inebrians herba.* 6.
tabacum. 7. *eius nomina varia.* 8. *usus salutaris.* 9. *abu-
su.* 10. *primum apud sacerdotes Indos.* 11. *deinde apud vul-
gus.* 12. *hodie per totam fere Europam.* 13. *modus bibendi.*
14. *in eum lusus Barcloji.*

Fuisse, qui ex fumo etiam ebrietatem quærent, animi. I
que hilaritatem, paullo ante monui. De Scythis qui-
busdam id affirmat Maximus Tyrius serm. xi. Ἐν δὲ τι οἶμαι 2
Σκυθῶν γένεσι πίνεσι μὲν ὕδωρ, ἐπειδὴν ἡ αὐτοῖς δλεῖ τῆς κτ'
μέθην ἰδοῦναι, γίνονται πρῶτον, καίοντες ἐνώδεις βοτάνας, περικαθί-
σονται ἐν κύκλῳ τῆς πύρας, ὡσπερ κρατῆρῳ, ἄωχεν τῆς ὁδο-
μῆς, καθάπερ οἱ ἄλλοι τὰ ποτῆ. καὶ μεθύσκονται γὰρ ὑπὸ αὐτῆς,
καὶ ἀναπνέουσι, καὶ ἄδουσι καὶ ὀρχεῖν. Scytharum natio est,
ut recit, una, qua quum aqua utatur ad potum, si quando ta-
men ebrietatis voluptatem requirat, construit pyram, in
quam coniectis odoriferis herbis, ea circumfidet corona, cuius
odorem veluti crateris haurientes, haud secus quam alii epoto
wino, in ebrietatem vertuntur: quamobrem saltant, canunt
saltant. De Massagetis idem scribit Herodotus lib. 1. 3
Ἄλλα ἡ (Ἰοι ἐξ ὀρίσθου (λέγε)) δένδρεα καρπὸς τῶν δὲ ἰνῶν
φέρουσι, καὶ, ἐπεὶ τὸ ἀνῆς τῶν αὐτῶν σμῆλθουσι κατ' εἶλθον, καὶ
πῆρ ἀνακῆσονται, κύκλῳ περιζυμένους ὀπιβάλλειν ὅππὲρ τὸ πῦρ.
ἰσφραγομένους ἢ κατὰ γισζομένους τὸ καρπὸν τῶν ὀπιβαλλομένων,
μεθύσκονται τῆς ὁδομῆς, καθάπερ Ἕλληνας τῶν οἶνω. πλεῖν δὲ
ἴππ.